

VYSOKÁ ŠKOLA
FINANČNÍ
A SPRÁVNÍ

Návrh reformy pojistného na důchodové pojištění a zdanění příjmů ze závislé činnosti

Jaroslav Vostatek

Seminář Odborné komise pro důchodovou reformu

21. 5. 2015

Osnova

- **Vysoké náklady na výběr a placení daní u nás**
- **Vysoké daňové zatížení práce u nás**
- **Vysoké pojistné na důchodové pojištění u nás**
- **Racionalizace starobních penzí a úroveň pojistného**
- **Příspěvek na bydlení jako doplňkový penzijní pilíř**
- **Pojistné na zdravotní pojištění:**
  - **Možnost zrušení či (plné či dílčí) transformace na daň z mezd placenou zaměstnavateli**
  - **Neomezený „nárazníkový“ prostor pro snížení pojistného na důchodové pojištění**
- **Zrušení placení pojistného zaměstnanci**
  - **Náhrada: zvýšení daně z příjmů ze závislé činnosti**

Opakovaná kritika daňového systému ze strany EU

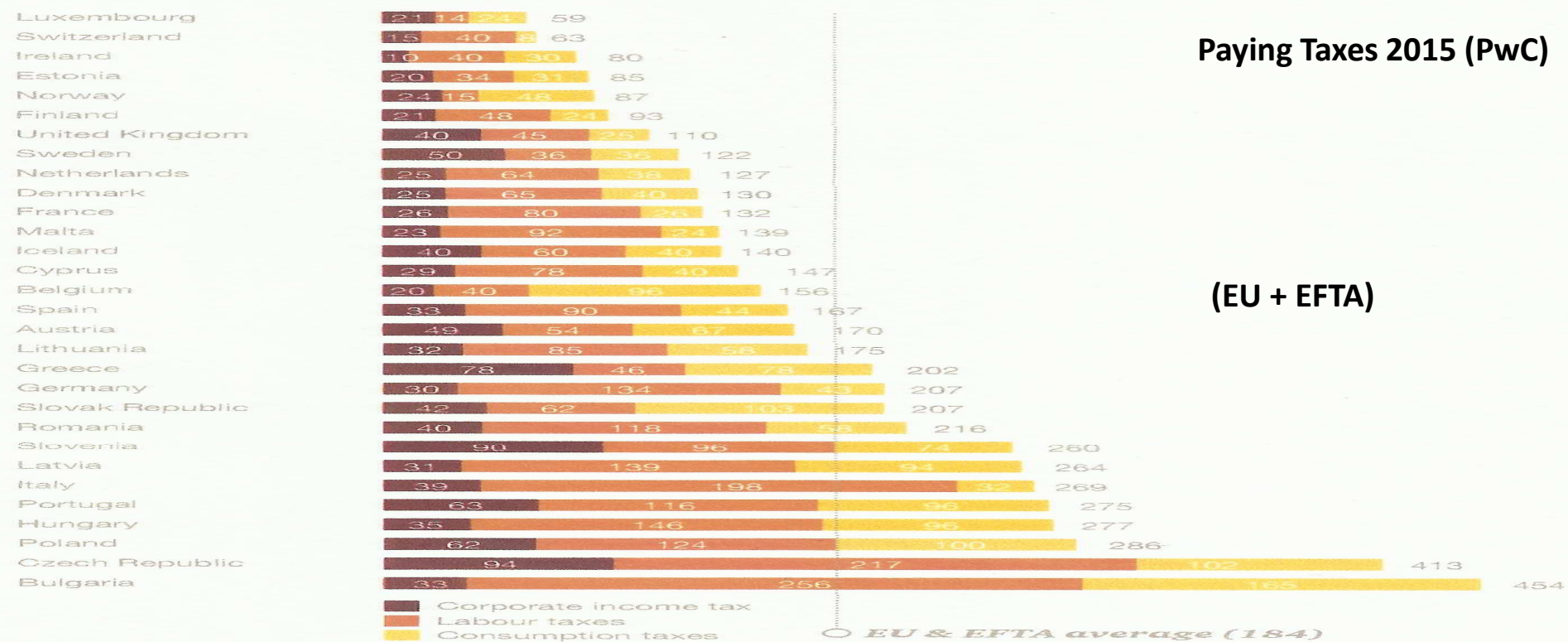
- Změnit daňový systém tak, aby
  - více podporoval **růst**
  - byl **jednodušší a předvídatelnější**
  - **zefektivnit výběr daní**
  - zlepšit **srozumitelnost** pro uživatele
- Snížit vysokou úroveň zdanění práce (velmi vysoká implicitní sazba zdanění práce)
- Přesunout zátěž tam, kde bude méně škodit růstu
  - Periodické daně z bydlení
  - Daně z provozu motorových vozidel
- Omezit rozpory v daňovém zacházení se zaměstnanci a OSVČ
- Jednotné inkasní místo
- Sjednotit daňové základy u daně z příjmů fyzických osob a vyměřovací základy pro pojistné na sociální a zdravotní pojištění
- Daňový odpočet hypotečních úroků přispívá ke zvyšování cen bydlení a zadluženosti

Doporučení Rady EU z 8.7.2014 pro období 2014-2015

1. (udržet zdravou fiskální situaci)
2. Zlepšit plnění daňových povinností (zvl. u DPH) a **snížit náklady na výběr a placení daní zjednodušením daňového systému** a sjednocením základů daně z příjmů fyzických osob a vyměřovacích základů pro příspěvky na sociální a zdravotní pojištění. **Snížit vysoké daňové zatížení práce**, především u osob s nízkými příjmy. Přesunout daňovou zátěž do oblastí, ve kterých bude méně omezovat růst, např. na pravidelně placené daně z nemovitostí a ekologické daně. Dále omezit rozdíly v daňovém zacházení se zaměstnanci a OSVČ.
3. Zajistit dlouhodobou udržitelnost veřejného důchodového systému, a to konkrétně rychlejším zvyšováním zákonem stanoveného věku pro odchod do důchodu a následně jasnějším provázáním tohoto věku se změnami ve střední délce života. **Podporovat zaměstnatelnost starších pracovníků** a **přezkoumat mechanismus valorizace důchodů**. Přijmout opatření k výraznému zlepšení nákladové efektivity a správy ve zdravotnictví, zejména v nemocniční péči.
4. (veřejné služby)

Český systém daní a pojistného z pohledu zaměstnavatelů: velmi vysoká časová náročnost compliance 2013

Figure 2.38: The time to comply in the EU & EFTA

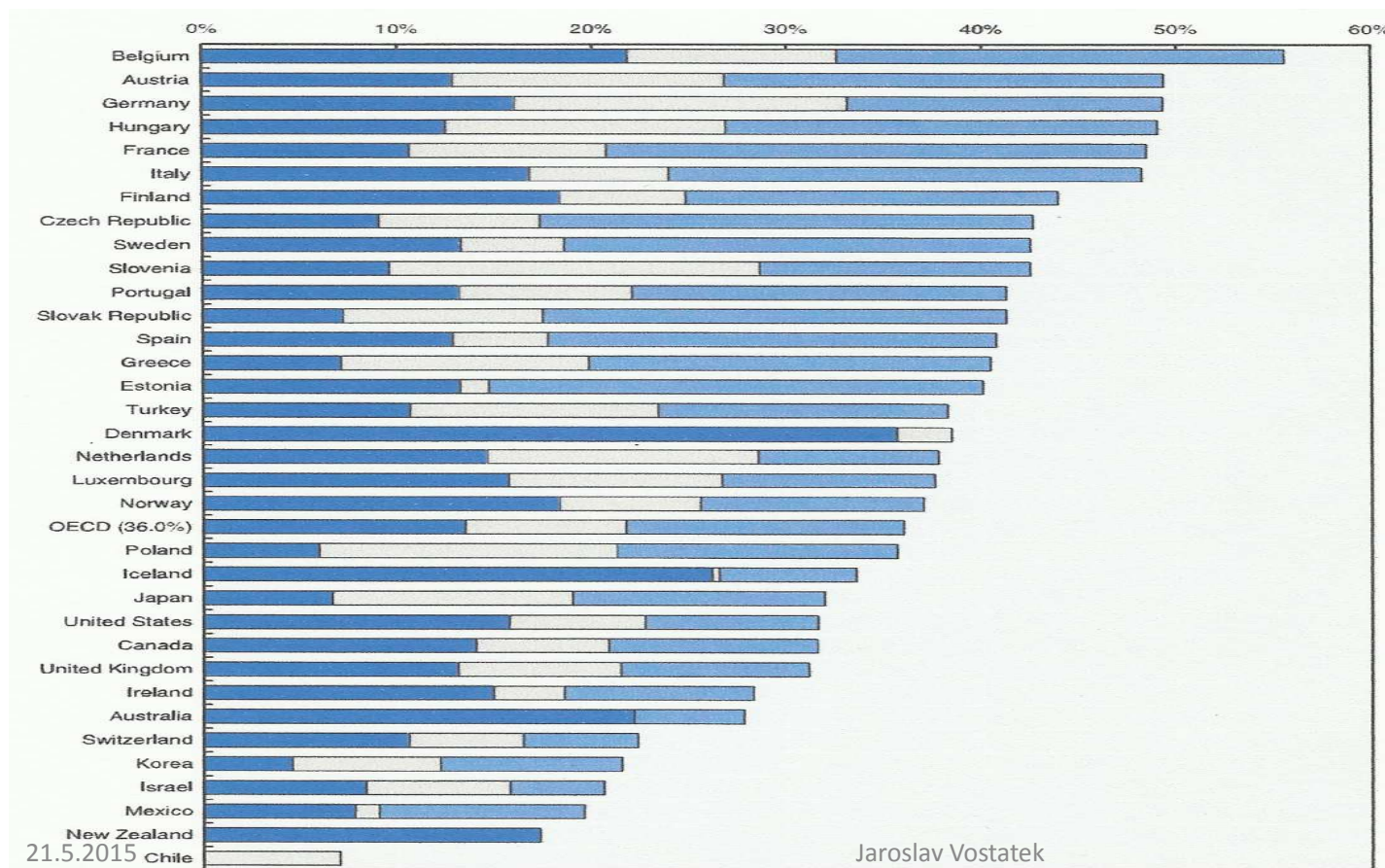
Source: PwC analysis.

21.5.2015

Jaroslav Vostatek

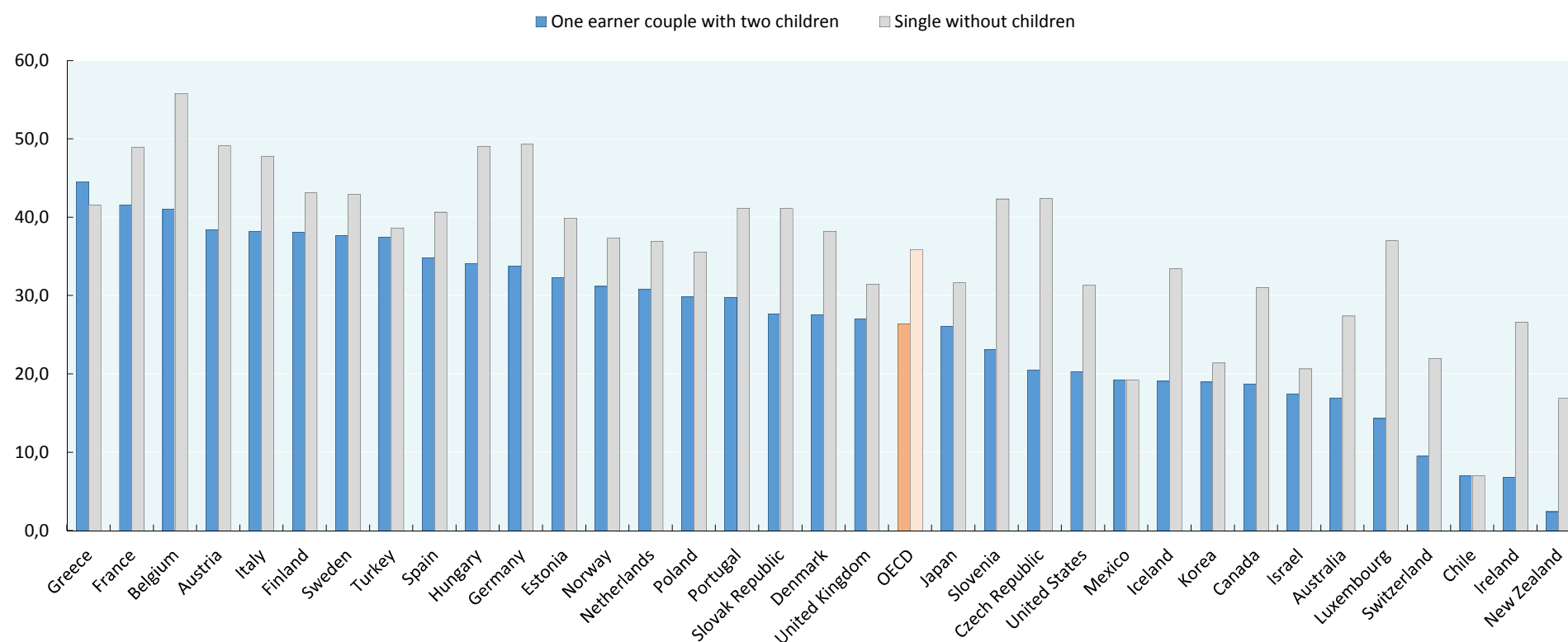
5

Česko: vysoké daňové zatížení práce: bezdětný jednatel s $\emptyset$ celostátní mzdou (2014)

daň z příjmů
 příspěvky zaměstnanec na SZ
 příspěvky zaměstnavatele na SZ

Daňový klín 2013: rodina se 2 dětmi a 1 živitelem a svobodný bezdětný

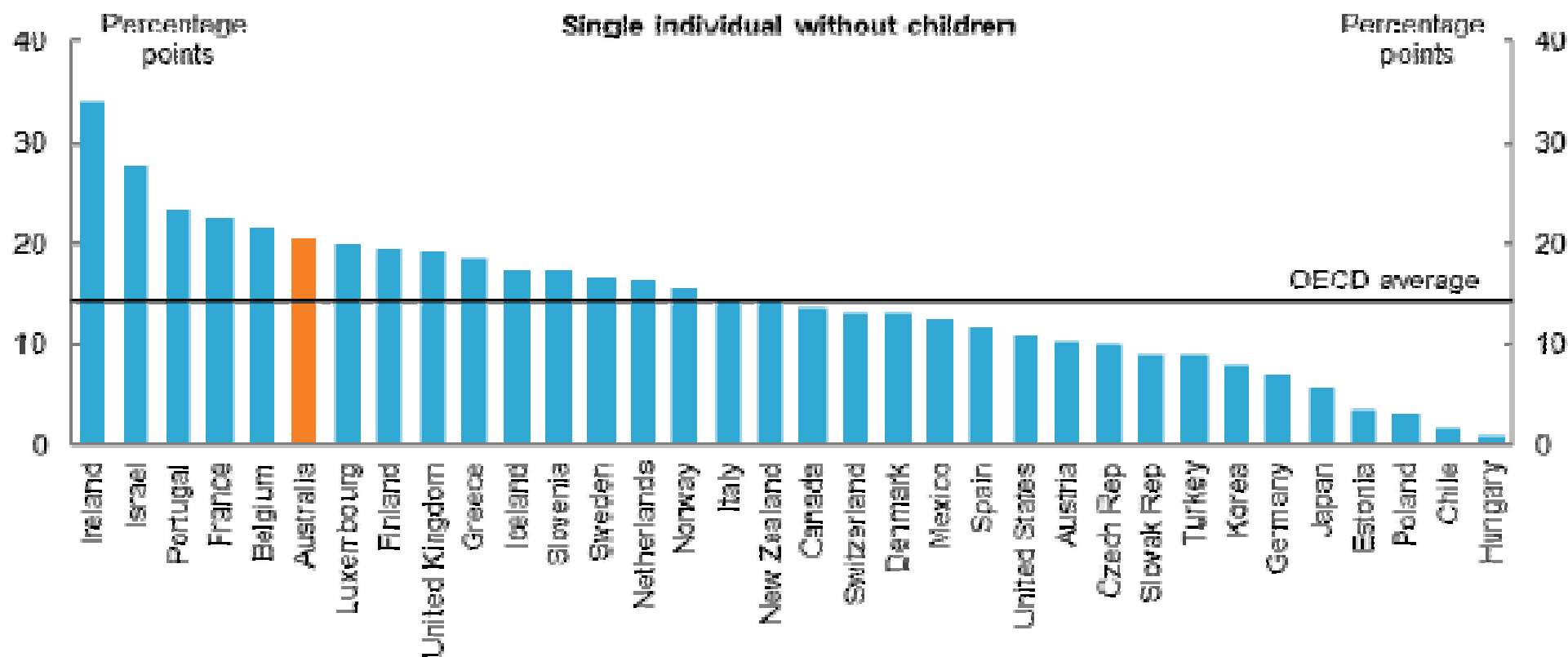
Progrese daňového klínu podle OECD

- **Daňový klín tvoří:**
  - Daň z příjmů ze závislé činnosti
  - Příspěvky na sociální zabezpečení placené zaměstnanci a zaměstnavateli
  - Peněžité dávky (přídavky na děti)
- **Progrese daňového klínu: bodový rozdíl mezi klínem při výdělku 250 % a klínem při výdělku 50 % $\emptyset$ celostátní mzdy**
  1. **Jednotlivec:** Česko na 25. místě ze 34 zemí (9,9)
  2. **Rodina se 2 dětmi, 1 živitel:** Česko na 6. místě ze 34 zemí (40,9)

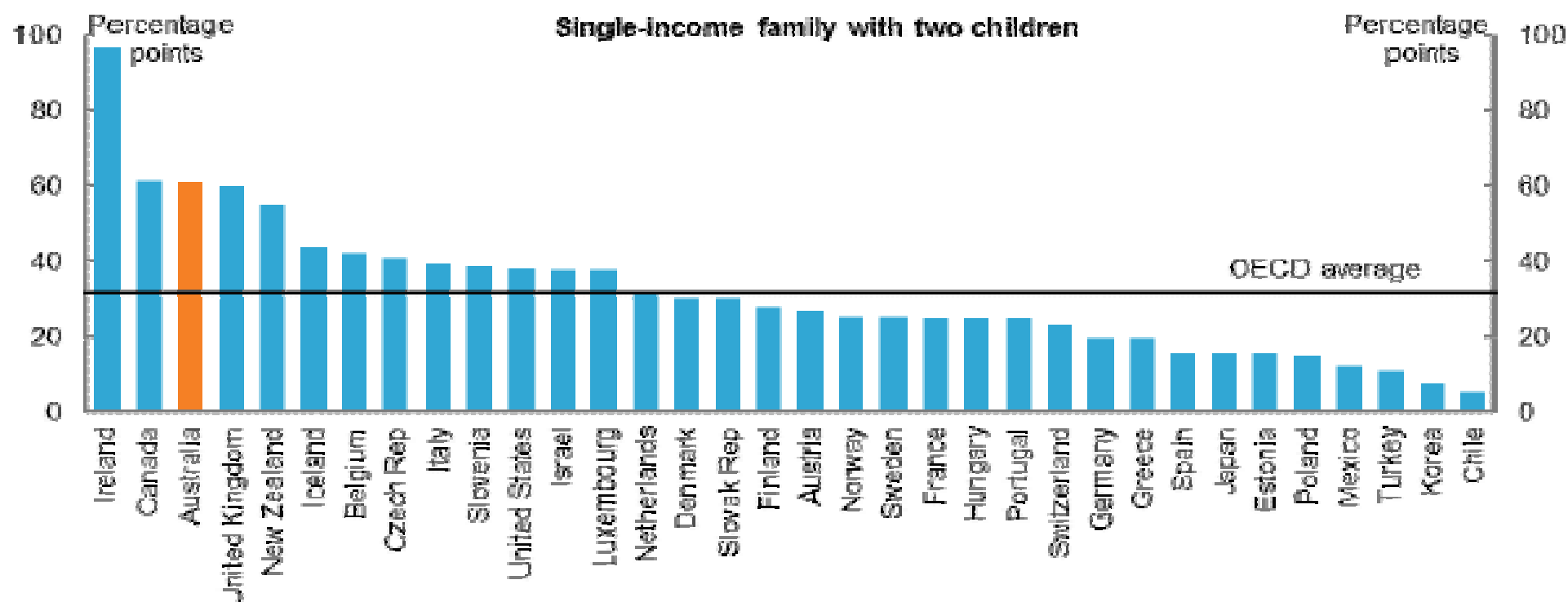
Pramen: Taxing Wages 2014, OECD, Paris

Progrese daňového klínu v zemích OECD: jednotlivec bez dětí (2013)

Progrese daňového klínu v zemích OECD: rodina se 2 dětmi, 1 živitel (2013)

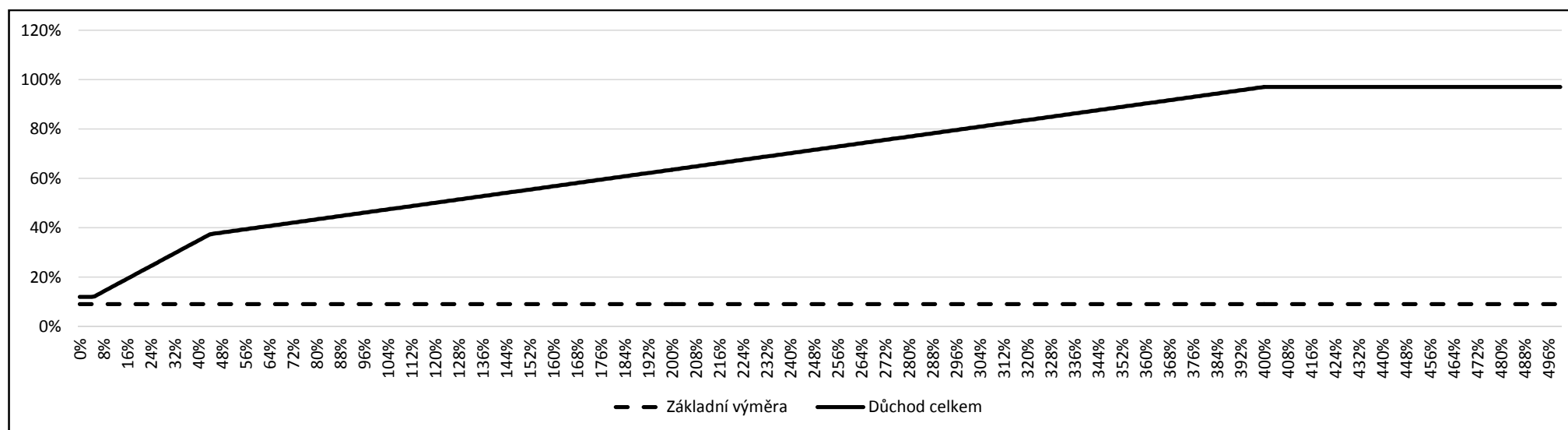

Vysoké pojistné na důchodové pojištění v ČR

- Zásadní ekonomický význam (dopad) daňového zatížení práce

Pojistné	Česko	Německo
• Zaměstnavatel	34 %	19,475 %
• Důchodové pojištění	21,5 %	9,35 %
• Zdravotní a nemocenské pojištění	11,3 %	7,3 %
• Ostatní pojištění	1,2 %	2,675 %
• Zaměstnanec	11 %	20,225 %
• Důchodové pojištění	6,5 %	9,35 %
• Zdravotní a nemocenské pojištění	4,5 %	8,2 %
• Ostatní pojištění	0	2,375 %
• Celkem	45 %	39,7 %
• Pojistné na důchodové pojištění	28 %	18,7 %
• Zcela jiné systémy:		
• Německo: bodový systém sociálního důchodového pojištění		
• Česko: veřejný výdajový program, financovaný ze státního rozpočtu		

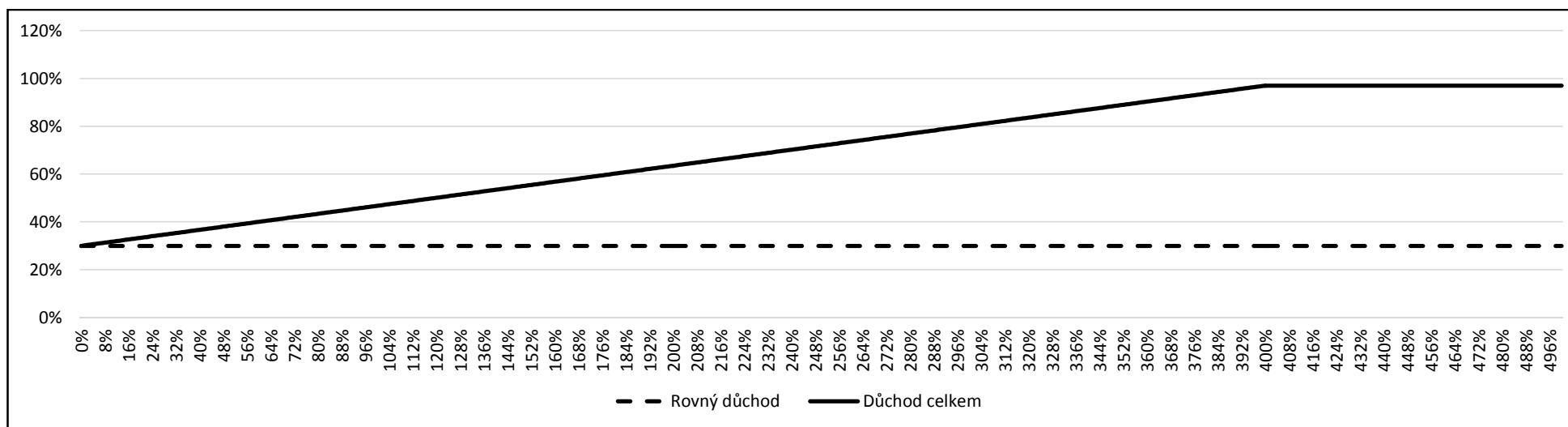
Důchodové pojištění od 2015: závislost důchodu na mzdě (43 let pojištění, % PM)

Návrh reformy starobních důchodů

- **Český 1. penzijní pilíř: převaha solidarity nad zásluhovostí (pojištěním)**
  - Výdělky od 1. RH (44 % PM) se od roku 2015 započítávají do důchodu jednotným procentem (26 %) až do 2. RH (400 % PM) /PM 2015: 26 611 Kč/
- **Doporučení světové penzijní teorie a politiky: rozdělit na 2 pilíře:**
  - **Pojistný pilíř (starobní penze plně závislá na zaplaceném pojistném)**
  - **Solidární pilíř, nejlépe: rovný starobní důchod pro všechny rezidenty**
    - **Financování z obecných daní (ze státního rozpočtu)**
- **Grafické odvození reformy**
  - **Úsečku průběhu náhradového poměru od 44 % do 400 % PM lze protáhnout od 44 % PM až po 0 % PM**
  - **Úsečka protne osu y v bodě cca 30 % PM (při 43 letech pojištění)**

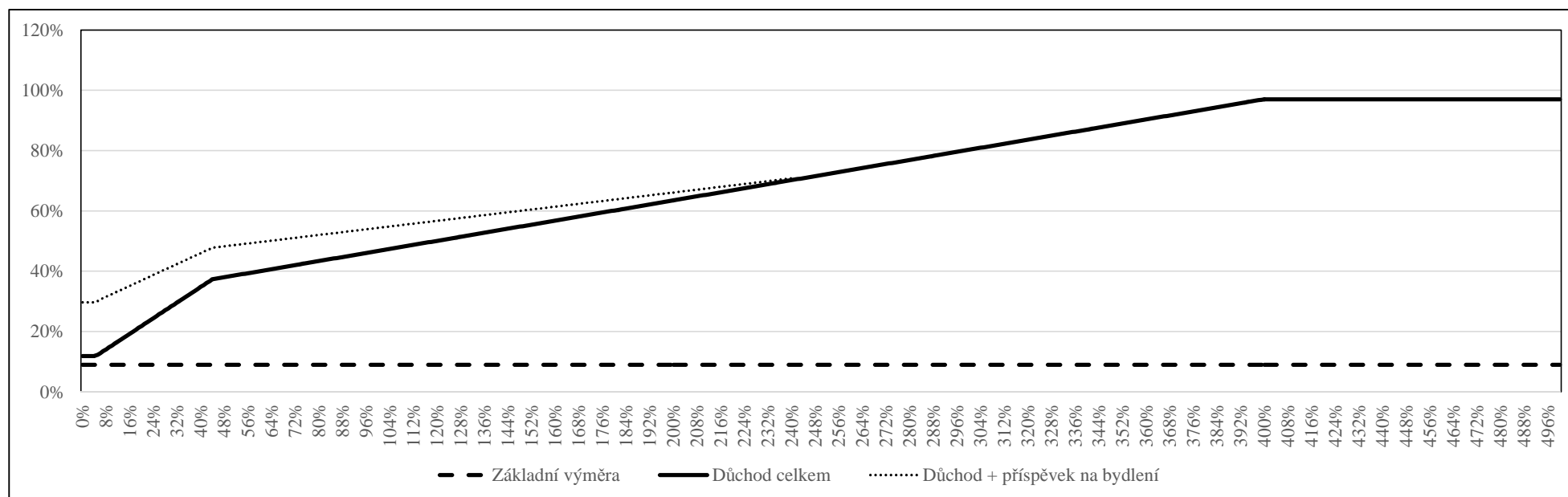
Návrh reformy: rovný důchod + pojistný důchod: závislost důchodu na mzdě (43 let pojištění, % PM)

Příspěvek na bydlení 2015

- Náklady na bydlení (max. však normativní náklady) **minus** 30 % (35 % v Praze) příjmů domácnosti (min. však životní minimum)
- Diferenciace normativních nákladů nájemního bydlení do 5 skupin obcí podle počtu obyvatelstva
- Normativní náklady na bydlení domácnosti jednotlivce: 4 409 – 7 623 Kč
  - “Mediánová” obec (50 000 – 99 999 obyvatel): normativní náklady na bydlení: 5 767 Kč (21,67 % PM)
  - PM: všeobecný vyměřovací základ 2015: 26 611 Kč měsíčně
  - Příspěvek na bydlení: 5 767 Kč – 0,3 * příjem jednotlivce
    - Min. příjem: životní minimum (3 410 Kč)
    - Maximální příspěvek na bydlení: $5\,767 - 0,3 * 3\,410 = 4\,744$ (Kč)
    - **Min. starobní důchod + max. příspěvek na bydlení: $3\,170 + 4\,744 = 7\,914$ (29,74 % PM)**

Důchod a příspěvek na bydlení v % PM, 2015 (43 let pojištění, jednotlivec, nájemní bydlení, obec s 50 000 - 99 999 obyvatel)

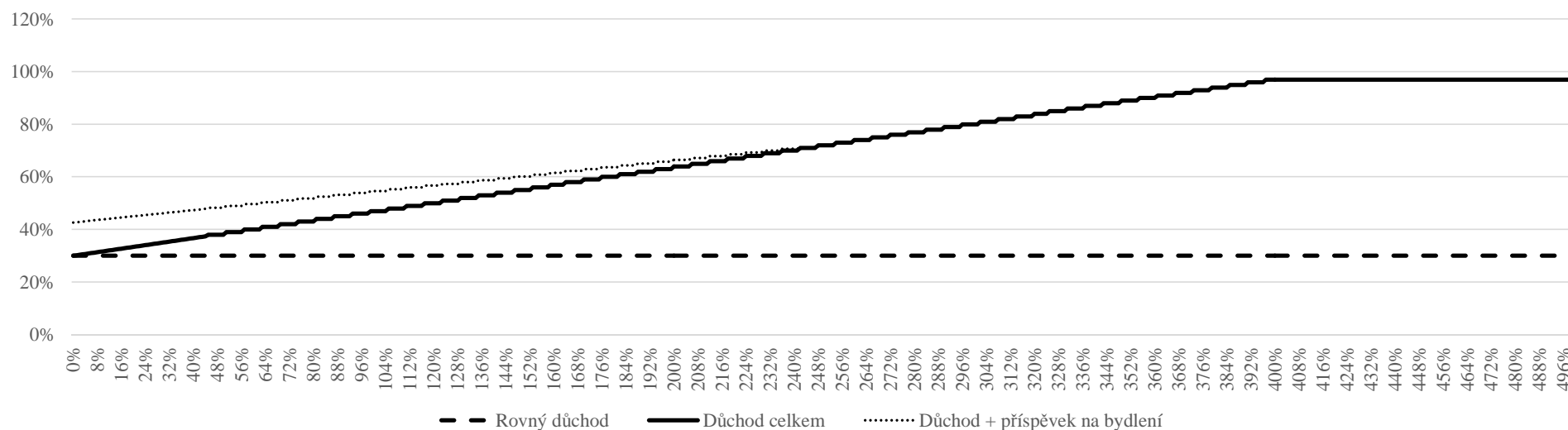

Příspěvek na bydlení: solidární penzijní pilíř ?

- **Příspěvek na bydlení pro seniora bez nároku na důchod**
  - Maximální příspěvek na bydlení („mediánová“ obec): $5\,767 - 0,3 * 3\,410 = 4\,744$
- **Příspěvek na živobytí: až 3 410 Kč**
- **Celková (seniorská) maximální dávka: 8 154 = 30,64 % PM**
  - O trochu více než min. starobní důchod + max. příspěvek na bydlení: 7 914 Kč (29,74 % PM)
  - = komplikovaný solidární kvazipenzijní pilíř ?
- **Jednoduchá penzijní reforma bez fiskálních nároků: přechod na:**
  - Rovný důchod (29,7 % – 30,6 % PM)
  - Starobní důchod plně závislý na výdělku $1,5 \% * 26 \% = 0,39 \%$ (PM za rok pojištění)

Důchod a příspěvek na bydlení v % PM: přechod na **rovný důchod + důchod závislý na výdělku** (podmínky roku 2015, 43 let pojištění, jednotlivec, nájemní bydlení, obec s 50 000 - 99 999 obyvatel)

Snížit pojistné na důchodové pojištění: i bez reformy starobních důchodů!

- **Návrh reformy starobních penzí v podobě od 2015: rozdělit na 2 pilíře:**
  - **Rovný důchod pro všechny rezidenty 30 % PM (cca 8 000 Kč měsíčně)**
  - **Pojistný důchod plně závislý na zaplaceném pojistném (zbytek do dnešní výše důchodu) s náhradovým poměrem plné penze cca 18 % hrubé mzdy**
    - **Dnešní procentní výměra: $1,5 \% * 26 \% = 0,39 \%$ za každý rok pojištění**
  - **Pojistné na důchodové pojištění se sníží z 28 % na cca 17 % ze mzdy**
    - **Pojistné starobního pojištění: cca 9 % ze mzdy**
- **Snížit pojistné o 11 % ze mzdy lze i bez reformy starobních důchodů**
  - **Zaměstnanci dnes platí pojistné $6,5 \% + 4,5 \% = 11 \%$ (ze mzdy)**
  - **Nejjednodušší fiskální náhrada snížení pojistného: zvýšení daně z příjmů ze závislé činnosti o 11 % z hrubé mzdy**
  - **Zrušení placení pojistného zaměstnanci → snížení nákladů na výběr daní a pojistného**

Pojistné na zdravotní pojištění: zrušení jako konečné řešení

- **Výběr pojistného jednotlivými zdravotními pojišťovnami: neracionální**
  - Jednotné inkasní místo je ve světě samozřejmostí
    - Finanční správa nebo ČSSZ
- **Vybrané pojistné se u nás fakticky dává do jednoho fondu a je přerozdělováno (100 %) mezi pojišťovny podle rizikového profilu klientů**
  - Německo, Nizozemsko: Centrální fond zdravotního pojištění
- **Český zdravotnický systém: fakticky podrobné centrální řízení (zejm. „úhradová vyhláška“), konkurence je formální**
  - Pojistné placené zaměstnanci neodpovídá ani riziku, ani průměru
  - Pojistné za státní pojištěnce = netransparentní dotace systému
  - Nejbližší model: národní zdravotní správa (Británie, Švédsko), bez pojistného
    - **Pojistné lze zrušit**

Restrukturalizace pojistného

- **Snížení pojistného důchodového pojištění o 11 % ze mzdy**
  - Odhad snížení pojistného na důchodové pojištění o 11 p.b. lze snadno zpřesnit na „úkor“ pojistného na zdravotní pojištění
- **Restrukturalizace placení pojistného na sociální a zdravotní pojištění**
  - Zaměstnavatel: celkem 34 % ze mzdy jako dosud
  - Zaměstnanec: celkem 0 % – snížení o 11 % ze mzdy
- **Možnost zrušení pojistného na zdravotní pojištění, placeného (i) zaměstnavateli**
  - **Prostor pro výrazné snížení daňového zatížení práce**
    - Dílčí změna daňového mixu
  - Dílčí transformace na daň z mezd, placenou zaměstnavateli, regulující zaměstnanost starých osob a nezaměstnanost mladých osob

Revize daně z příjmů (ze závislé činnosti)

- **Zvýšení sazby daně z příjmů vyžaduje technickou revizi odpočtů od základu daně – aby nedošlo ke zvýšení daňových výdajů**
  - **Účelnost posouzení aktuálnosti odpočitatelných položek**
    - **Možnost zrušení státní podpory penzijního spoření a soukromého životního pojištění a odpočtů úroků z hypoték a stavebních úvěrů – se současným snížením daně z příjmů**
    - **Posouzení racionality kombinace daňových odpočtů a slev na dani**
- **Případná aktualizace slev na dani z příjmů, daňového zvýhodnění na děti a přídatků na děti**
- **Možnost zachování jedné sazby daně z příjmů ze závislé činnosti**
  - **Zrušení výdělkového stropu při výpočtu pojistného u zaměstnanců – kompenzace solidárního zvýšení daně o 7 p.b.**

Závěry

- **Zásadní systémová racionalita snížení pojistného na starobní pojištění o 11 p.b.**
  - Reforma starobních důchodů není podmínkou reformy pojistného na starobní pojištění
- **Snížení pojistného o 11 % ze mzdy umožní zrušení placení pojistného zaměstnanci**
  - Zvýšení zdanění příjmů ze závislé činnosti o 11 % ze mzdy je únosné a racionální: podstatné zjednodušení systému, citelné snížení nákladů na výběr daní
  - Pojistné na sociální a zdravotní pojištění budou platit pouze zaměstnavatelé
- **Vysoké daňové zatížení práce lze podstatně snížit zrušením či redukcí pojistného na zdravotní pojištění**
  - Prostor pro daň z mezd regulující zaměstnanost starých osob a nezaměstnanost mladých osob

Děkuji za pozornost

jaroslav.vostatek@vsfs.cz
jvostatek@volny.cz